No. 4. Donderdag 24 Januari 1918. 18de Jaargang.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang”.

KANTOREN:
HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie”, en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

KOLONIAAL
ARBEIDS- EN INFORMATIE-BUREAU „OOST EN WEST”:
TIJDELIJK HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Het gebruik van Quassia als insectendoodend middel.

„*Quassia-extract as a contact Insecticide*” is de titel van een artikel, verschenen in het „*Journal of Agricultural Research*” te Washington, vol X, No. 10, 1917. De schrijvers N. E. Mc Indoo en A. F. Sievers, die onderscheidenlijk de wijdsche titels dragen van Insect Physiologist, Deciduous Fruit-Investigations Bureau of Entomology en van Chemical Biologist, Drug-plant and Poisonous Plant Investigations Bureau of Plant-Industry, U. S. Dept. of Agriculture, behandelen in deze belangwekkende studie de waarde van Quassia en Quassiin als insectendoodend middel.

Na een historisch overzicht van de op dit gebied bestaande literatuur — er worden niet minder dan 48 Engelsche, Fransche en Duitsche verhandelingen aangehaald — doch geen Nederlandsche — volgt een verslag van proefnemingen, door talrijke graphische voorstellingen en tabellen toegelicht.

Als insectendoodend middel wordt quassia extract al sedert vele jaren in Europa gebruikt, doch de vroegste autenthieke bron, die we hier kunnen vinden, is van 1885, toen de hopplanters het in Engeland hebben toegepast.

Quassia, als geneesmiddel voor het eerst in Europa bekend in het midden der 18e eeuw, werd verkregen van de Quassia Amara uit Suriname, afkomstig van den bekenden Kwassie-boom, welke zijn naam ontving naar den ontdekker, den historischen Granman Kwassie (Boschneger-opperhoofd), waarover talrijke bijzonderheden zijn medegedeeld in het Pharmaceutisch weekblad van 22 en 28 Oct. 1911 en van 29 Januari 1916 door Dr. J. Sack en ondergeteekende.

Ten gevolge van grooten navraag, werd later quassia verkregen van Picrasma excelsa, de Jamaica quassia, een veel grooter boom dan de Surinaamsche. Een aftreksel van deze Jamaica quassia wordt nu met veel succes als contactgif tegen insecten, vooral tegen bladluizen, aangewend.

Waar nu quassia een zoo afdoend middel is gebleken bij de bestrijding van schadelijke insecten, als in Nederland koolrupsen, wandsen, luizen, keverlarven, thrips, enz: en ook in Amerika toepassing heeft gevonden, is het zaak, dat in Suriname proefnemingen worden gedaan met quassia, een stof, welke uit den aldaar veelvuldig voorkomenden boom, ter plaatse niet alleen bereid, doch waarvan de uitvoer krachtiger ter hand genomen en het gebruik hier te lande, in Europa, in de Oost-Indische koloniën en in andere werelddeelen, gepropageerd zou kunnen worden.

Daardoor zou ook voor Suriname een niet te versmade tak van handel en industrie kunnen opbloeien.

Het instituut voor phytopathologie te Wageningen, dat sterk hiervoor ijvert, heeft hiervoor mijne medewerking, bij mijn terugkeer in Suriname, ingeroepen.

Het behoeft geen betoog, dat hieraan gaarne gevolg zal worden gegeven.

FRED. OUDSCHANS DENTZ.
Laan van Meerdervoort 458.

's-Gravenhage, 8 Jan. 1917.

N a s c h r i f t.

Door mij werden nog geraadpleegd de bulletins van het Departement van den Landbouw in Suriname.

In bulletin No. 22 (Dec. 1909) behandelde mevr. A. E. van Hall-de Jonge o.a. geneesmiddelen tegen plantenziekten en daarbij de bespuitingsvloeistoffen, waaronder de insecticiden (insectendoodende middelen). Noch bij de contact-giften, noch bij de maaggiften wordt quassia genoemd.

Ook in bulletin No. 30 (Mei 1913) maakte Dr. J. Kuyper geen gewag van quassia bij de bestrijding van schildluizen op Coffea Liberica, terwijl evenmin in het volgend bulletin, No. 31 (Sept. 1913) in zijn artikel: „Beschrijving der voor planten schadelijke insecten in Suriname”, door Dr. J. Kuyper, quassia als bestrijdingsmiddel wordt genoemd.

Ik zou hieruit de gevolgtrekking kunnen maken, dat voor proefnemingen met de quassia nog een ruim veld in Suriname open ligt.

F. O. D.

Persoverzicht.

Europeanen en Inlandsche beweging.

Het ochtendblad van het „Alg. Hbld.” van Zondag 20 dezer wijdt een hoofdartikel aan dit onderwerp, waaraan wij het volgende ontleenen:

„Is het waar, dat de Europeesche gemeente door de opkomst van de Inlandsche maatschappij in hare belangen wordt aangetast?

Wij gelooven, dat daarvan bij een geregeld verloop dier beweging, waarvoor de verantwoordelijkheid zoowel bij de regeering als bij de leiders dier beweging berust, geen sprake kan zijn.

't Spreekt van zelf dat het belanghebbenden bij de groote cultures op Java b.v. niet onverschillig kan zijn, dat de niet altijd billijke critiek, in het parlement op die cultures geoefend, niet alleen een echo vindt in de Inlandsche beweging, maar ook gepaard gaat met allerlei overdreven eischen.

Dat wekt natuurlijk ontstemming, waaraan ook uiting wordt gegeven,maar aan ernstige belangengevaar wordt van die zijde wel niet gedacht, daar het toch wel vaststaat, dat in eene Nederlandsche kolonie, evenals in elk beschaafd land, het werkzame kapitaal niet alleen plichten maar ook rechten heeft.

Er is echter eene bepaalde categorie van Europeesche

ingezetenen in Indië, die zich werkelijk en ernstig in hare belangen aangetast waant door de opkomst der Inlandsche maatschappij.

Wij bedeelen den zoogenaamden „blijver", de talrijke groep van Europeesche ingezetenen, die de in Indië geborenen en hen die in Indië een tweede vaderland vonden omvat.

In een onlangs gehouden vergadering van den Indischen bond, die alle blijvers wil omvatten, betoogde de voorzitter, dat het maar uit moest zijn met de „misdadige", voor de Inlandsche bevolking al te vrijgevige onderwijspolitiek

Het spreekt van zelf, dat die dwaze wensch onvervuld zal blijven. Maar, hoe komt men tot zulke gedachten? Is het dan werkelijk, als gevolg van het Inlandsch réveil, zoo uiterst bedroevend met de vooruitzichten van den in Indië geboren Europeaan gesteld?

In de Indische maatschappij, zooals die zich nu ontwikkelen gaat, kan en mag, voor zoover bij de vervulling van eenige betrekking niet bepaaldelijk het Nederlanderschap een vereischte is, geen sprake zijn van bevoorrechting van den Europeaan, enkel op grond van geboorterecht. Op de naburige Philippijnen is dat proces reeds voltooid — daar zijn alle Philippijners gelijk, of ze afstammen van Spanjaard, Chinees of inboorling. Zoo zal en moet 't ook eenmaal in Indië zijn.

Instede nu echter, dat de Europeesche blijvers, die dit wel ter dege beseffen, zich aangorden tot den strijd om het bestaan, ziet men hen, wat de massa betreft, bij de pakken neerzitten, klagen over achterstelling, roepen om klein houden van den Inlander, doch alle gelegenheden verwaarloozen, die hun ten dienste staan om zich sterk te maken voor den strijd.

Niet lang geleden verscheen in „Koloniale Studiën" eene beschouwing van De Cocq Buning over de verschillende opleidings-gelegenheden, die voor den Indischen jongen openstaan, en over het geringe gebruik dat daarvan wordt gemaakt.

Instede van elke gelegenheid om vooruit te komen, aan te vatten blijft de „Indische jongen" — de goeden niet te na gesproken — mokkend staan, speelt revolutionnairtje of protesteert tegen het opkomen van meer gelegenheid tot opleiding bij de vele, die hij gracielijk negeert en gaat straks ten onder in den vloed der nieuwe stroomingen.

Moet dit het einde zijn?

Wij zien het handjevol Europeanen daar ginds in Oost-Indië een kern, waaruit de beste werkers aan Indië's vooruitgang kunnen voortkomen, wanneer daartoe bij hen slechts de ernstige wil bestaat.

Er zijn ontegenzeggelijk toestanden in de Europeesche blijverswereld, die om onze helpende hand vragen. Wij wijzen slechts op den arbeid van Pa van der Steur voor de verlaten weezen en pauperkinderen, zoowel als op het nu door mevrouw Hissink—Snellebrand te Malang, voor de Vereeniging tot oprichting van jongevrouwen-scholen in Ned-Indië, in hare Juliana-stichting aangevangen werk om Indische meisjes tot goede huisvrouwen op te leiden, die ook haar kinderen zullen leeren om aan te pakken.

Met hulp en steun van zulken nuttigen arbeid ten behoeve van hen, die zich zelven niet helpen kunnen, wordt nuttig werk verricht. Maar medelijden en jammerklachten daar, waar een krachtig woord van opwekking zoo dringend noodig is, kunnen slechts eene uitwerking hebben, geheel tegengesteld aan die, welke men beoogt.

Moge „de Indische jongen met aanhalingsteekens", gelijk Indischman in „De Javabode" het mokkend deel der Indische blijvers heet, nog tijdig inzien, dat hij bezig is niet alleen de eigen toekomst, maar ook die zijner nakomelingschap te verspelen, deze slechts zal kunnen verzekeren door ernstigen, noesten arbeid.

* * *

In het Ochtendblad van „Het Vaderland" van 19 dezer lezen wij o.m.:

De Indo-Europeaan als Milicien.

Men is steeds afkeerig geweest de kleurlingen in grooten getale in het leger op te nemen en hen in afzonderlijke korpsen te vereenigen, als in 1876 door den toenmaligen legercommandant werd voorgesteld. Voorgelicht door het afwijzend advies van den Raad van Indië, was de Regeering, om politieke redenen, huiverig, om in dat voorstel te treden. En nimmer is de daarin bedoelde proef op eenigszins beteekenende schaal genomen.

Thans zullen de Indo-Europeanen als militie-dienstplichtigen de wapenen dragen. Hun plaats in de gelederen zal zijn naast die van den volbloed, optreden in afzonderlijke korpsen zullen zij ook thans niet. Doch groot zal vermoedelijk het aantal kleurlingen zijn in verhouding tot dat der blanken, terwijl de paupers onder hen de meerderheid zullen vormen.

Die behoeftige Indo's keeren na afloop van hun eersten diensttijd naar hun duister leven terug en ontloopen alle controle. Het is daarom thans de vraag, of en op welke wijze ze munt zullen weten te slaan uit de hun bijgebrachte kennis in den wapenhandel. We hebben de laatste jaren wel geleerd niet te zeer op die lieden te bouwen.

Wat hier te doen valt?

De eerste oefentijd, mits behoorlijk besteed, schenkt — dunkt ons — het middel om veel ten goede te kunnen doen. Niet te miskennen reeds is de invloed van de in de gelederen heerschende tucht,orde en regelmaat. Van veel grooter nut zal het echter zijn, wanneer de kleurlingen zullen leeren begrijpen voor vol aangezien te worden. Daarop moet men met alle macht aansturen. Een der sterkste karaktertrekken van den kleurling is de zucht, om toch vooral in alle opzichten geheel gelijk te worden gesteld met het overheerschende ras. Laat men hun verder, waar noodig, de gewone ontwikkeling bijbrengen, welke op de korpsscholen wordt geleerd, en open hun het vooruitzicht, bij goed gedrag in de gelederen op de een of andere gouvernementsbetrekking. Beide partijen zullen er baat bij vinden: het nog steeds hangende vraagstuk van het pauperisme onder de Europeesche bevolking zal er, zij het in geringe mate, eene oplossing door erlangen.

Op de betrokken officieren en het kader zal, dat is zeker, een groote verantwoordelijkheid komen te rusten, waaraan, — jammer genoeg — niet voldoende aandacht schijnt geschonken.

Onze verwachtingen van den kleurling als militair, zijn in ieder geval gunstiger.

Hun groot weerstandsvermogen, aanmerkelijk grooter dan dat van de volbloed-Europeanen, berust voor een goed deel op hunne matigheid in spijs en drank. Zij kunnen zich met zeer weinig behelpen en in dit opzicht staan zij te velde en in de wildernis boven hunne toekomstige wapenbroeders van Europeesche afkomst. Zij zijn vlug en lenig, orienteeren zich gemakkelijk in allerlei terrein en hebben daarvoor een goed geheugen. Wij weten dit bij ondervinding. Hunne liefhebberij voor de jacht en vaardigheid in het schieten zullen er toe bijdragen hunne geschiktheid als militair te verhoogen.

Wordt hier goed werk gedaan, dan zal — vertrouwen we, — de uitkomst goede vruchten dragen."

Stemmen uit de Eur. pers in Ned.-Indië.

De Cultuurschool te Soekaboemi.

De Soekaboemische correspondent van de „Loc." deelde een en ander mede over de Cultuurschool te Soekaboemi, die sinds de opening in 1914 steeds is uitgebreid, zoodat reeds meerdere hulplokalen zijn verrezen.

De school bestaat uit een boschbouw- en een cultuurafdeeling, ieder vormende een 3-jarigen cursus. De aanvangsklassen van beide loopen volkomen, de tweede klassen bijna geheel parallel, terwijl de hoogste leerjaren, in 't bijzonder op de praktijk ingericht, uiteenloopen.

Ofschoon het maximum-aantal leerlingen per klas 25 bedraagt, zijn de hoogere klassen minder bevolkt en slaagden er het vorige jaar (1917) van de beide afdeelingen 13 en 14 leerlingen.

Daar het boschwezen onmiddellijk belang heeft bij het aantal geslaagden van de boschbouwafd., is het de Regeering niet onverschillig, hoeveel jongelui er telken jare door die afd. worden afgeleverd. Die afd. toch moet voortdurend bibit leveren voor den dienst van het boschwezen.

Ten einde het aantal geslaagden dier afdeeling te vergrooten, werd in 1915 bepaald, dat niet alleen zij, die een Eur. L. S. doorloopen hadden, tot de school zouden worden toegelaten, maar ook de leerlingen, die een Holl.-Inl. school geheel hadden afgeloopen. Voor de laatste leerlingen werd echter een voorbereidende klasse aan de school verbonden. Zoodoende zal men in het vervolg twee boschbouw-parallelklassen krijgen, en de school zal in 1919 voor het eerst een dubbel stel gediplomeerden kunnen afleveren. Voor de nieuw-gevormde klassen verrezen hulplokalen. Misschien werden er geen permanente gebouwen geplaatst met het oog op de plannen, die er bestaan om de boschbouwafdeeling als afzonderlijke school over te brengen naar Midden-Java. Het vorig jaar is men echter begonnen met de uitbreiding van de cultuurafdeeling, waarbij ook twee aanvangsklassen gevormd zijn, zoodat het aantal leer-

lingen nu 250 bedraagt, welk aantal tot meer dan 300 zal zijn gestegen, als de uitbreiding geheel haar beslag gekregen heeft.

Het groot aantal leerlingen brengt echter voor een plaats als Soekaboemi zijn eigenaardige bezwaren mee. De regeering is n.l. bij het oprichten van de C. S. afgeweken van haar gewoonte om bij inrichtingen van voortgezet onderwijs een internaat voor de leerlingen te stichten.

Het gevolg daarvan is, „dat huisvesting, verpleging enz. van de leerlingen der C. S. beslist onvoldoende zijn en van dien aard, dat zich nu en dan excessen voordoen. En het is zeker vreemd, dat het gouvernement geen maatregelen neemt om de leerlingen, voor een groot deel toekomstige gouvernementsambtenaren, „een behoorlijk onderdak te bezorgen en te onttrekken aan verschillende invloeden, die èn lichamelijk èn geestelijk van beslist funesten invloed zijn."

Te vreemder is dit, daar het gouvernement voor huisvesting der leerlingen jaarlijks een niet onaanzienlijk bedrag uitkeert. Immers, ieder leerling der boschbouwafdeeling ontvangt *f* 25 p. mnd. toelage, terwijl van de cultuurafdeeling ongeveer ⅓ deel der leerlingen dezelfde uitkeering ontvangen, wat voor het gouvernement een maandelijksche uitgave van *f* 4500 beteekent.

„Waar eenerzijds een groote, doelmatige inrichting wordt gevestigd, bijna alle leermiddelen gratis worden verstrekt, een vrij uitgebreid personeel wordt onderhouden en nog maandelijks een aanzienlijk bedrag wordt uitgekeerd voor huisvesting, waar dit alles geschiedt in het belang der leerlingen, daar is het onverklaarbaar en mag het onverantwoordelijk genoemd worden, dat het gouvernement heel eenvoudig tolereert, dat de gunstige invloeden, die in de inrichting op de leerlingen inwerken, gansch en al worden te niet gedaan door invloeden van straat en kampong. Het milieu, waarin het grootste deel der leerlingen gedoemd is te verkeeren, werkt degenereerend, voert tot bandeloosheid en ontucht, tot gevaar voor gezondheid, geest en gemoed."

Daar Soekaboemi niet groot is, tal van ingezetenen geen jongelui in huis wenschen te nemen, er slechts weinigen zijn, die een *f* 40 à *f* 50 p. mnd. kunnen betalen, zal de toestand bij vermeerdering van het aantal leerlingen steeds erger worden. Wel heeft de Christelijke vereeniging tot huisvesting van Inlandsche studenten een onderafdeeling te Soekaboemi en worden door haar een 30 leerlingen gehuisvest, maar wat is 30 op een aantal van ± 250?

Indien het gouvernement dien toestand wil bestendigen, zoo drage het de verantwoordelijkheid.

Vooruitgang in de Lampongs.

In twee achtereenvolgende nummers van de „Java-Bode" wordt onder dezen titel een en ander meegedeeld over de landbouwtoestanden in de Lampongs. Schrijver merkt op, dat het moeilijk is om vooruitgang van den Inlandschen landbouw vast te stellen, daar de gegevens daaromtrent schaarsch en veelal onbetrouwbaar zijn.

De Inlandsche landbouw in de Lampongs van beteekenis is de peperteelt, al is de algemeene welvaart uit peper niet bijzonder groot. De vraag is niet, hoeveel peper er komt en wat de prijs ervan is, maar welk deel der inkomsten buiten de zakken der eigenlijke planters valt. Eenigszins valt de opbrengst na te gaan uit de toename van het gebruik van snelle vervoermiddelen, noodig voor den afvoer van peper, den opvoer van andere gewassen, benoodigdheden en materialen.

In 1912 begon een Europeaan met 4 vrachtauto's, weldra volgden Chineezen en namen ondernemingen eigen vrachtauto's, zoodat het aantal in 4 jaren tijds klom tot 32, terwijl er nadien nog 10 zijn bijgekomen. Intusschen heeft de Zuid-Sumatra-Spoor een deel van haar lijn geopend en eigen vrachtauto's in dienst gesteld, en het getal auto's zou aanstonds uitgebreid worden, indien het wegennet er geschikt voor was. In het vruchtbaarste deel van het gewest echter ontbreken de wegen geheel of verkeeren in slechten staat. En toch zou het zoo noodig wezen Soekamara te verbinden met Kota Agoeng aan de Semangka-baai en met Telokbetong.

Nu toch kost het vervoer van 1 picol peper van Talangpadang naar Telokbetong *f*3.50.

Bezitters van erfpachten in de Poegoengstreek konden geen kapitaal bekomen, omdat het niet mogelijk bleek de ondernemingen aan te sluiten op een weg.

Waar het oosten, midden en noorden weinig hoop geven op de ontwikkeling van een bloeienden landbouw, die alleen te wachten is in het zuidwesten en westen, behoort het gouvernement de middelen aan te brengen om die ontwikkeling mogelijk te maken. „De spoorbaan wordt nu al eenigszins westwaarts afgebogen, welnu, waarom nu ook niet één goede weg aangelegd, die de Rebangstreek en de Poegoeng zal verbinden met de Wai Lima, waar vrachtauto's en eerlang de spoor rijden?"

De vooruitgang in de Lampongs is in den jongsten tijd merkbaar door de opening van twee ondernemingen voor koffie en rubber, terwijl in de hoogere streken van een der ondernemingen de theecultuur haar intree in de Lampongs zal doen.

Eenigen tijd geleden meldden we, dat er een maatschappij opgericht was, die zich op de vervaardiging van touw zou toeleggen op de benoorden Telokbetong liggende onderneming Negararatoe, waar een aanplant van 300 baoe Manilla-hennep is.

Tjisaät, niet ver daar vandaan en behoorende aan de N. V. Textielfabrieken, heeft ca. 160 bouws Manilla-vezel aanplant. In de behoefte van voldoende grondstof voor de Touwfabriek is in de eerste paar jaar voorzien door een contract met de onderneming Negararatoe voor de levering der vezelproductie van deze onderneming.

Daar de technische leiding der touwfabricatie in uitstekende (vak)handen is en er ook voldoende toezicht is op den aanplant en de ontvezeling, kan de toekomst met vertrouwen tegemoet gezien worden, daar er een winst van *f* 300 à *f* 400 per ton te maken zal zijn.

Voor de Triplex Kistenfabriek zijn de machinerieën reeds besteld.

Naarmate de nijverheid zich uitbreidt, zullen meer en meer herstellingen voorkomen aan machinerieën en etablissementen. De heer Brunsman, de man die de vrachtauto's in Zuid-Sumatra invoerde, heeft zijn werkplaats tusschen Telokbetong en Tandjongkarang gelegen, zoodanig ingericht onder deskundig Europeesch personeel, dat hij de ondernemingen vlug kan helpen en opzending van de te herstellen deelen naar Java niet meer noodig is.

Wenschelijk is het, dat de Regeering nu ook spoedig beslist in zake de vraag Tandjongkarang of Telokbetong.

Eenige opmerkingen over den Regentenbond.

In het „Soer. Hbl." geeft de heer Zentgraaff, de redacteur voor Midden-Java, eenige subjectieve beschouwingen ten beste over bovengenoemden bond. Hij is teleurgesteld over de wijze, waarop de laatst gehouden vergadering van den bond eenige kwesties heeft meenen te moeten behandelen, welke voor de toekomst van Indië van zeer groote beteekenis zijn, n.l. de samenstelling van een werkprogram en de vaststelling van een lijst candidaten voor den a.s. Volksraad. Slechts enkele regenten, zooals die van Ponorogo, Japara, Pasoeroean en Serang gaven blijken, dat ze door hun algemeene ontwikkeling in staat waren de ter tafel gebrachte kwesties te overzien, „De groote meerderheid gaf echter in het debat, dat dan ook niet op een hoog peil stond, herhaaldelijk blijk: dat zij niet voldoende in staat is om hare taak als college van kiezers voor den Volksraad naar behooren te vervullen.

Het bleek, dat die meerderheid geen juist begrip heeft van de taak, welke den Volksraad wacht, noch van den aard zijner werkzaamheden.

Bij de meeste candidaten werd alle gewicht ge-

legd op de vraag, of hij liefde toont voor de bevolking.

„Ongetwijfeld is die liefde voor de bevolking een mooie eigenschap, doch indien zij niet gepaard gaat met zeer speciale gaven van het hoofd, wordt de vrees gewettigd, dat wij in den Volksraad een aantal leden zullen krijgen, die absoluut niet in staat zullen zijn de hangende kwesties te beoordeelen.”

Andere candidaten werden gekozen, omdat men weleens sympathieke artikelen van hun hand in dagbladen of tijdschriften had gelezen. Eén candidaat werd aanbevolen, omdat hij veel deed tot bevordering der zindelijkheid in de kampongs, alsof het de benoeming van een opzichter van den reinigingsdienst betrof.,

Er zijn candidaten op de lijst geplaatst van wie voor een goed deel weinig meer en beter kan getuigd worden dan dat men vermoedt, dat ze iets voor de bevolking voelen, althans net zoo doen.

Aan bekwame juristen, financiers, handelsmannen, grootindustrieelen en leidende technici heeft men niet gedacht. Al heeft de groote meerderheid der regenten bewezen niet over voldoende bekwaamheden te beschikken om de verkiezingstaak voor den Volksraad naar behooren te vervullen, zoo mag men dien mannen daarvan geen verwijt maken, daar ze plotseling belast zijn met een taak, welke zich ver uitstrekt buiten den horizon van hun vroeger leven.

De regenten, die door hun democratische stroomingen beneden zich al veel terrein verloren, moeten streven naar hooger ontwikkeling, willen zij in de zich geleidelijk wijzigende bestuursverhoudingen boven zich den invloed behouden, welken men hun thans nog toekent.”

Schr. acht de uitgave van een orgaan door den regentenbond noodig, waarin de vraagstukken van heden en toekomst op bevattelijke wijze besproken worden, opdat de regenten over de vraagstukken, tot welker beoordeeling ze geroepen kunnen worden, zich een eenvoudig en gezond oordeel kunnen vormen. In de toekomst toch zal men voor regent personen moeten hebben, die naast hun werk als hoofd van het regentschap ook kunnen arbeiden aan zaken van meer algemeenen aard.

Suriname.

De Amerikaansche uitingen over den aankoop onzer West-Indische koloniën, hebben hier meer pennen in beweging gebracht dan wij verwacht hadden. Men vindt daarover artikelen o.a. in „Ons Land” van 29 November, 13 December en 11 Jan. (het laatste overgenomen in het „Koloniaal Weekblad” van 17 Januari) en in „De Nieuwe Courant” van 16 Januari, waarin de heer O u d s c h a n s D e n t z aan het woord is. Al deze stukken gaan in tegen den bewusten verkoop.

In *De Nieuwe Amsterdammer* van 12 Janari bepleit de heer *Boekhoudt* nogmaals den verkoop en kondigt de uitgave aan van een brochure getiteld: „De verkoop van Nederlandsch West-Indië een algemeen Nederlandsch volksbelang.”

Onder het stuk van den heer O. D. teekent de redactie van „De Nieuwe Courant” het volgende aan:

„Wij gelooven niet dat deze quaestie zoo actueel is als velen, ondanks de tegenspraak van minister Loudon, schijnen te meenen. Reeds in ons Avondblad van 5 December maakten wij melding van het feit, dat de Amerikaansche Staatssecretaris voor Buitenlandsche Zaken, Lansing, niet later dan in Juni van het vorige jaar, naar aanleiding van een openbare lezing van prof. Shephard van de Columbia University, in ondubbelzinnige termen heeft verklaard, dat bij de Regeering der Unie nooit het denkbeeld heeft voorgezeten om het bezit van onze WestIndische koloniën te verwerven.

Naar wij meenen te weten, werd deze verklaring door minister Lansing afgelegd tegenover den toenmaligen Nederlandschen gezant, ridder Van Rappard”.

„*Niet later dan in Juni van het vorige jaar*”, zegt het blad. Maar kunnen sedert dien de inzichten in de Unie niet gewijzigd zijn? Veranderingen van zienswijze behooren ook in de Unie niet tot de uitzonderingen. Wij blijven daarom bij onze meening, uitgedrukt in ons nummer van 27 December, dat het wenschelijk zou zijn uit den mond van minister Loudon te vernemen of er iets waar is van het gerucht, dat er van de zijde van de Vereenigde Staten een aanbod is gedaan om onze West-Indische koloniën te koopen. Tot dusver weten wij alleen, dat er v a n o n z e z ij d e geen aanbod tot verkoop is gedaan, wat wij ook zouden geweten hebben al had minister Loudon dit niet uitdrukkelijk verklaard.

Ook in Suriname hebben de artikelen in de Amerikaansche bladen de aandacht getrokken.

„De West” van 9 October schrijft onder het hoofd „*Suriname verkoopen?*”:

„Meermalen is in Amerikaansche bladen een appeltje opgeworpen: of het niet beter zou zijn Suriname en Curaçao aan Amerika te verkoopen. De huidige slakkengang zou dan als bij tooverslag plaats maken voor welvaart, dank zij Amerikaansche ondernemingsgeest en kapitaal.

Het ware beter dat dergelijke artikelen niet verschenen. Zij kunnen afbreuk doen aan wederzijdsch vertrouwen en vriendschap.

De Amerikaansche ondernemingsgeest is ons welkom, en het Hollandsch bestuur is liberaal genoeg om dien ondernemingsgeest geen stroobreed in den weg te leggen.

Maar wij willen ons zelven blijven, en niet min of meer aangepord worden van vlag te veranderen. Wij gelooven niet, dat dit denkbeeld populair is in de kolonie.

En nu is het wel opmerkelijk, dat de bladen in Amerika die den verkoop aanprijzen, nimmer de vraag stellen: of de bevolking zelve ingenomen zou zijn met die vlagverandering.

Amerika behoort thans tot een groep mogendheden, die het telkens van de daken verkondigen, dat zij strijden voor vrijheid en recht, ook van de kleine volkeren. En een van de voornaamste rechten van een volk is, zijn eigen lot te mogen bepalen. De bedoelde bladen behooren dus te beginnen met de vraag, hoe de bevolking zelve over het plannetje denkt.”

* * *

Uit hetzelfde nummer van „De West” knippen wij het volgende:

„S t r ij d v a a r d i g. In een der Zendingsconferenties van de Evang. Broeder Gemeente verklaarde bisschop Voullaire verleden week, dat de Boschnegers steeds met veel belangstelling informeeren naar den oorlog, en in 't bijzonder of men ook tegen miss Wilhelmina (de Koningin der Nederlanden) zal gaan vechten. Als het zoover mocht komen, willen de Boschnegers medevechten om het leven van miss Wilhelmina en de zendelingen te beschermen.

De Boschnegers, die alle blanken over één kam scheren, begrijpen niet hoe de blanke broeders er toe komen elkander onderling te vermoorden.

De Moravische Broeders tellen reeds twee duizend bekeerden onder de Boschnegers.”

* * *

Onder het hoofd „*Vul nu den kelder*”, schrijft „De West” van 9 November:

„Nu achter elkander twee flinke bootladingen provisiën zijn ontvangen en over een paar weken ook de Prins Willem I van New-York wordt verwacht, kan men spreken van overvloed van provisiën.

Menschen, die de middelen bezitten om een voorraad aan te leggen, kunnen dat nu gevoegelijk doen.

Wanneer er schaarschte is aan een of ander artikel, en menschen van geld maken daarvan gebruik om het weinige wat er is schielijk op te koopen, dan is dat een zelfzuchtige daad. Want men geeft eigenlijk te kennen: als ik maar te eten heb, kan de rest voor mijn part omkomen.

Maar wanneer men in tijd van overvloed een voorraad aanlegt, dan is dat een wijze voorzorg en benadeelt men niemand. Integendeel, de winkeliers, die hun waren zien verdwijnen, worden geprikkeld

nieuwe te bestellen. Men bevordert dus den aanvoer van goederen. En wanneer er op een gegeven oogenblik geen aanvoer meer is — een steeds dreigend gevaar, dat men maar al te licht geneigd is te vergeten — dan beschikt de kolonie, naast den zichtbaren voorraad, over een onzichtbaren voorraad bij particulieren, wat niet anders dan ten goede kan komen aan het algemeen. Wanneer gegoede lieden zich in een tijd van overvloed ruim voorzien, dan hebben de arme menschen heel wat gevaarlijke concurrenten minder wanneer de schaarschte komt."

* * *

Er is alle kans dat de schaarschte voor Suriname niet zal komen. De „N. R. Ct." van 18 Januari, Avondblad A, schrijft n.l.:

„De regeering te Washington heeft de verzekering gegeven, dat de Engelsche eilanden van West-Indië, die voor hun levensmiddelenaanvoer grootendeels van de Vereenigde Staten afhangen, evenals totnogtoe, van daar uit geproviandeerd zullen worden."

Worden de Engelsche koloniën voorzien, dan zal een deel van den voorraad wel zijn weg naar Suriname vinden.

* * *

TWEEDE KAMER.

Surinaamsche Begrooting 1918.

Bij Nota van Wijziging worden enkele posten van de begrooting voor Suriname 1918 verhoogd. O. a. wordt *f* 30.000 uitgetrokken voor kosten in verband met een deskundig onderzoek naar het voorkomen en de ontginbaarheid van bauxiet, waaruit aluminium kan worden gewonnen; terwijl een memoriepost is uitgetrokken voor studiebeurzen aan jongelieden uit de kolonie, die in Nederland een opleiding zullen krijgen, welke in de kolonie niet mogelijk is.

* * *

EERSTE KAMER.

Surinaamsche Rekening.

De minister van Koloniën, het voorloopig verslag der commissie van rapporteurs beantwoordende over het wetsontwerp tot vaststelling van het slot der rekening van de koloniale uitgaven en ontvangsten voor Suriname over het dienstjaar 1913, stelt voorop dat hij de gegevens mist, en niet in staat is deze binnen bekwamen termijn uit Suriname op te vragen, om de vragen der Kamer thans volledig te beantwoorden.

Indien voortaan — voor de begrooting van 1913 is zulks nog niet mogelijk — nadere inlichtingen omtrent bepaalde overschrijdingen gewenscht worden, is hij in de gelegenheid die te geven.

Den minister is niet bekend waarom in 1913 geen leergangen in de talen van de Nederlandsch-Indische en de Britsch-Indische immigranten gehouden zijn. Wellicht omdat zich geen leerlingen hadden aangemeld.

Geen andere gegevens kunnen worden verstrekt betreffende het vraagstuk der drinkwatervoorziening van Paramaribo. Of de, door de leden die hieromtrent vragen deden, bedoelde uitbreiding van de brandwaterleiding tot stand is gekomen, is den minister niet bekend. Waarschijnlijk moet hiermede gewacht worden totdat een krediet voor dit doel beschikbaar is.

Een verslag van den geneeskundigen inspecteur omtrent het verhandelde ter West-Indische internationale conferentie ter bespreking van de bestrijding der tuberculose werd hier niet ontvangen.

Curaçao.

TWEEDE KAMER.

Begrooting van 1918.

De ten gevolge van de tijdsomstandigheden belemmerde verbinding met de Ned.-Indische koloniën is de oorzaak geweest, niet slechts dat dit wetsontwerp niet op een vroeger tijdstip kon worden ingediend, maar ook dat de Min. van Koloniën tot nu toe voldoende gegevens mist om in plaats van de uitgetrokken memorieposten voor een post voor draadlooze telegrafie op een der Ned. Bovenwindsche eilanden, voor regeling van den openbaren gezondheidsdienst, voor voortzetting van de verbeteringswerken in de haven van Willemstad, voor een onderzoek naar de mogelijkheid om Willemstad van een drinkwaterleiding te voorzien en voor een aandeel van de kol. in de kosten van inrichting van een weerkundigen dienst, met daaraan verbonden stormwaarschuwingsdienst, cijferposten op het ontwerp te brengen. Intusschen is de mogelijkheid niet uitgesloten dat althans ten aanzien van enkele dier uitgaafposten een raming zal kunnen worden gegeven vóórdat de mondelinge behandeling van het ontwerp in de Tweede Kamer plaats vindt.

De uitgaven, waarvoor in het ontwerp ramingen zijn gegeven, beloopen *f* 1381.361; terwijl ten laste der memorieposten een uitgave van *f* 225.000 wordt verwacht; zoodat het eindcijfer der koloniale uitgaven voor 1918 wordt gesteld op *f* 1.606.361; waartegenover aan inkomsten worden geraamd *f* 905.119; zoodat de bijdrage uit 's Rijks schatkist aan de koloniale geldmiddelen moet worden gesteld op *f* 701.242. De uitgaven worden derhalve *f* 125.107 hooger geraamd dan voor 1917, de inkomsten *f* 51.925 hooger, de rijksbijdrage *f* 73.182 hooger.

Evenmin als in vorige jaren heeft de Min. het standpunt verlaten, dat, ondanks de ongunst der tijden, voor zoover doenlijk en mogelijk verzekerd dient te worden de voortzetting van de uitvoering van werken en maatregelen, die strekken moeten om de welvaart der kol. op hooger peil te brengen. In het bijzonder vestigt de Min. hierbij de aandacht op de dringende noodzakelijkheid om de van overheidswege ter hand genomen werken en andere voorzieningen voor het aantrekkelijk maken van de haven van Willemstad voor de groote scheepvaart krachtig te doen voortzetten. De overtuiging dat Willemstad een belangrijker plaats onder de wereldhavens zal innemen, wint hoe langer hoe meer veld.

Worden alle in het w.o. voorkomende uitgaven voor de ontwikkeling der kolonie tot een „buitengewonen" dienst gebracht, dan vertoont deze het navolgende beeld:

Tegemoetkoming in de verplaatsingskosten van kleine landbouwers, pachters van domeingronden *f* 5000; uitgaven in het belang van de hoedenvlechtnijverheid *f* 10.600; uitgaven in het belang van den landbouw en van de veeteelt *f* 54183; uitzending van een ingenieur en een opzichter van het Departement van O. W. voor het doen van verschillende opnemingen *f* 8700; wegenverbetering op Curaçao *f* 10.000; wegenverbetering op de Bovenwindsche eilanden *f* 3000; aanschaffing van een boei voor de reede van Kralendijk *f* 4100; bouw van quarantaine-inrichtingen voor de haven Willemstad *f* 40.000; bouw van een school op Saba *f* 12.000. Totaal *f* 147.583, waarbij nog moeten gevoegd de *f* 225.000 voor bovengenoemd memorieposten. Zoodat het totaal wordt *f* 372.583.

De vrij belangrijke stijging van de uitgaven voor den „gewonen dienst" vindt in hoofdzaak haar verklaring dat credieten moesten worden uitgetrokken voor de uitgaven, verbonden aan de doorvoering in 1918 van de bij de begrooting voor het loopende jaar in beginsel goedgekeurde algemeene herziening van de bezoldigingen der Curaçaosche landsdienaren; voor de kosten van de voorgenomen hervorming van de rechtspraak op de Bovenwindsche eilanden (*f* 5000); voor die van de nieuwe regeling der politie in de kolonie en voor die van verbetering der straatreiniging te Willemstad.

De groote vooruitgang, die op het gebied van scheepvaart, mijnbouw, nijverheid, landbouw en handel stellig te verwachten is, pleit voor de noodzakelijkheid dat zich in de kolonie een kapitaalkrachtige bankinstelling vestigt. De aandrang daartoe door den Minister uitgeoefend zal, naar hij verwacht, eerlang de gewenschte uitkomst hebben.

Wanneer de daling in volstrekten zin van het cijfer der bijdragen uit 's Rijks schatkist ten behoeve van den gewonen dienst (in 1914 was 72 pCt. der bijdrage bestemd voor dekking van het tekort op den huishoudelijken dienst, in 1915 67 pCt., in 1916 57 pCt., in 1917 48 pCt., terwijl het percentage voor 1918 geraamd wordt op 47 pCt.), zich voortzet, dan zal de tijd gekomen zijn, dat, na een sluitend worden van den gewonen dienst, ook de bekostiging van een geleidelijk grooter wordend gedeelte van den buitengewonen dienst uit de eigen middelen der kolonie kan geschieden.

De memoriepost voor de aanschaffing van een stoom- of motorschip voor het onderhouden van de gemeenschap tusschen de eilanden der kolonie onderling of van verzekering op andere wijze van die verbinding wordt gehandhaafd, niettegenstaande de Koloniale Raad hem van de voorloopige begrooting afvoerde.

Voorts worden o.m. aangevraagd *f* 200 als bijdrage voor het Tweede Koloniaal Onderwijs-congres en *f* 1800 voor een keuringsdienst ten aanzien van eet- en drinkwaren op het eiland Curaçao.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Perserikatan Minahasa. Begin October Ao Po. hield deze vereeniging te Batavia een vergadering, welke door tweeërlei factoren belangrijk genoemd mag worden: ten eerste door het behandelde onderwerp, ten tweede, omdat ongeveer zevenhonderd menschen er

aan deelnamen, voorwaar geen onbeduidend aantal! Alzoo de *Kaoem Moeda*, welk blad vervolgt: Des avonds kwart over zeven opende de president, de heer *Mauwerkere*, de bijeenkomst, welke ten doel had de artikelen van den heer *Horsting* in het *Bataviaasch Nieuwsblad* onwaar te maken. Uit zijn openingsrede wordt het volgende gestipuleerd: Het doel dezer vergadering is de artikelen van den heer Horsting op een goed gedocumenteerde wijze te bestrijden. Aan de Hollandsche journalisten laat ik het over mij te beoordeelen. Er zijn onder hen steeds eenigen geweest, die den Inlander door hun vijandschap groot verdriet hebben aangedaan. Het vooruitstrevende Ned.-Indië is veel aan den Nederlander verschuldigd. De Nederlander heeft het geluk van den Inlander op het oog, wanneer hij den laatste uit zijn onwetendheid wakker schudt...... Maar ook de Inlander heeft bewijzen geleverd van zijn verknochtheid; niet alleen uit de adhaesiebetuiging van den Inlander door de vereeniging ,,*Indië Weerbaar*'' blijkt dit. Ook het leger, dat nagenoeg 40.000 man sterk is, levert hiervan het bewijs, aangezien ⅘ deel daarvan uit Inlanders bestaat...... En wie heeft er schuld, indien vele kinderen van Ned.-Indië van het Moederland vervreemden? Ik ben er zeker van, dat vooral enkele journalisten hieraan debet zijn. Hoeveel Europeesche journalisten zijn er niet geweest en zijn er nog, die zich niet schamen om den Inlander uit te schelden en te hoonen? Het gevolg hiervan is, dat er haat wordt gezaaid in de gemoederen van Indië's zonen, en dat velen van hen een innerlijke en onverzoenlijke wraak koesteren. Het is soms zóó erg, dat er voorstanders van ,,Boemi poetra'' zijn, die dikwijls geen tijd hebben om al het bittere, dat tegen den Inlander geschreven wordt, te lezen. En is het te verwonderen, dat zulk laag geschrijf den Inlander dikwijls doet afdwalen van den rechten weg? Vele Hollandsche journalisten zijn, wanneer het den Inlander betreft, buitengewoon kortzichtig *en denken uitsluitend aan hun eigen maag*. Zij gaan met een vollen buidel naar Nederland terug, waar zij op hun gemak uitrusten kunnen van den ,,harden'' arbeid in Indië gepresteerd, doch zij vergeten, dat, door hun gesnork, Nederland moeilijkheden krijgt met Indië. Tot dit slag van betweters, steeds de wijsheid in pacht hebbende schrijvers, behoort ook de heer Horsting, 1e luitenant bij den topographischen dienst, die den Minahasser volgestopt heeft met ondeugden en gebreken.

Toen de heer Mauwerkere zijn rede geëindigd had, nam de heer Marcus het woord, 1e luitenant adjudant van Meester Cornelis, en beschermheer van de plaatselijke afdeeling van de *Perserikatan Minahasa*. Uit zijn lezing wordt het volgende aangehaald: Het is thans bijna zes maanden geleden, dat luitenant Horsting zijn artikelen tegen de Minahassers schreef. Dat wil niet zeggen, dat zij eerst nu de aandacht van de betrokkenen heeft gewekt. Onmiddellijk na het verschijnen van die artikelen, verzocht de president van de afdeeling Meester Cornelis *Medan Minahasa*, mij, om er tegen op te komen, waaraan ik niet dadelijk gevolg kon geven, omdat ik eerst de bestaande literatuur over de Minahasa wilde raadplegen en ook wilde ik afwachten, of misschien meer bevoegden zich over de Minahasa zouden ontfermen. Nog een andere reden is er voor mijn afwachtende houding geweest. Ik had gehoopt, dat eenige officieren den heer Horsting zouden hebben geantwoord, gelijk zij het voorheen *Asymptoot* deden, met betrekking tot de Javanen. Ik ben hierin teleurgesteld geworden, doch de Minahassers behoeven zich de oorzaak van deze mijne teleurstelling niet aan te trekken, maar hebben te bedenken, dat 1e de meeste officieren het blad, waarin die artikelen voorkomen, n i e t lezen; 2e. het artikel van den heer Horsting geen sensatie heeft verwekt onder de Europeanen en 3e. de Minahassers per slot van rekening zelve voldoende vaardig zijn om hun eigen belangen te behartigen. Ik denk daarbij aan mejuffrouw *Supit* en den heer *Soemolang*. Als voorbereiding voor deze lezing heb ik kennis genomen van de geschriften van den zendeling Graafland en van den heer van Kol met betrekking tot de Minahassa, alsook van het artikel van Mr. Dirkzwager, die vier jaren lang president van den Landraad te Menado was, in de *Indische Gids* van 1912. De Minahasa ken ik niet uit eigen aanschouwing, den Minahasser daarentegen heb ik gedurende elf jaren leeren kennen en waardeeren als militair. De heer Horsting, die zich zoo vaak op het boek van den zendeling Graafland beroept, ziet over het hoofd, dat dit boek bijna twintig jaren oud is. De toestanden in de Minahassa waren toenmaals geheel verschillend van tegenwoordig, nu de tiendaagsche bootverbinding, de telephoon, de telegraaf, de auto's en niet het minst het onderwijs, groote veranderingen hebben tot stand gebracht. Vroeger waren de Minahassers Alfoeren gelijk, thans kunnen de meesten hunner lezen en schrijven en spreken zij Nederlandsch. De heer Graafland schrijft bijv.: ,,Tegen de Mengindanosche zeeroovers waren onze vreedzame Minahassers niet opgewassen, want moedig, stout zijn zij niet.'' Sindsdien heeft de Minahassa echter o.a. voortgebracht een sergeant *Pengoh*, die in 1900 de Militaire Wilemsorde 4e kl. verwierf, in 1905 een eervolle vermelding en in 1907 het genoemde ridderkruis 3e kl. De luitenant J. J. de Vries zelve, begiftigd met den eeresabel, verklaart in het Indisch Militair Tijdschrift van 1913, dat in 1904 van de 89 Ambonsche maréchaussées er 24 geridderd werden, 54 eervolle vermelding verwierven. Van de 42 Minahassers, die er deel van uitmaakten, kregen er 9 de Militaire Willemsorde 4e kl., 2 zilveren medailles, 7 bronzen medailles, 24 eervolle vermeldingen (Bijl. 14 *Ind. Mil. Tijdschrift)*.

Van de in het leger vertegenwoordigende Inlandsche rassen telt het Menadoneesche de meeste scherpschutters en seiners 1e kl. Men herinnert zich ook de door de Minahassa verleende hulp in den opstand van Diponegoro en het gedrag van den majoor *H. W. Datulung* te Sondor.

En dan zegt de heer Graafland nog: ,,Trouw kennen zij niet. Door belang of vrees zijn uwe vertrouwste lieden van heden, morgen gereed om met uwe grootste vijanden samen te spannen. Onnoozel of blind, die zich op hen verlaat.'' Het is onbegrijpelijk hoe de heer Graafland een dergelijke conclusie kan trekken, maar nog onbegrijpelijker is het, dat de heer Horsting deze aanhaalt, hij, die op het punt staat met een Minahassa's meisje in het huwelijk te treden! Men stelle tegenover dergelijke uitspraken het feit, dat vele Minahassers zich in het begin van den Europeeschen oorlog voor soldaat aanmeldden, omdat zij meenden, dat Nederland er in betrokken zou raken en zij Nederland wilden helpen. De heer Dirkzwager heeft over den Minahasser een geheel andere meening. Hij zegt: Zij zijn eerlijk en oprecht; diefstal komt bij hen zeer weinig voor. Van de 50 crimineele zaken, die in een jaar tijds voor den landraad te Menado behandeld werden, waren slechts 50 pct. diefstalzaken en daarvan 60 pct. bedreven door niet inheemsche Inlanders en Chineezen.

Wat het militaire betreft, toont de auditeur militair, de heer *Meihuizen*, in het *Ind. Mil. Tijdschrift* van 1916 No. 8 aan, dat de verhouding tusschen gevonniste militairen is: 5 Ambonneezen op 48 Europeanen en 4 Ambonneezen op 10 Javanen. De heer Horsting zegt, dat het christelijk geloof bij de Minahassers niet diep zit, dat zij nog aan spoken en duivels gelooven. Doch hoe staat het in dit opzicht met de Europeanen? Zijn zij, na meer dan 1000 jaren het Christendom te hebben beleden, geheel vrij van bijgeloof? Toen de kerk te Tondano gebouwd zou worden, hebben zelfs de vrouwen mede geholpen om het benoodigde hout in de bosschen te kappen en te transporteeren. Zou zoo iets in Europa mogelijk zijn geweest? En dan die beschuldiging, dat de Minahassers ,,lui'' zijn. Zoo dacht ook de heer van Kol er over, totdat hij zelf te Tondano kwam en den heer Rooker ontmoette. Dat de landbouw er niet wordt beoefend als op Java, vindt zijn oorzaak hierin, dat eerstens vele gronden voor sawahs ongeschikt zijn, tweedens het eigendomsrecht van uitgestrekte gronden niet vaststaat en derdens eigenaars van tuinen, die daaraan voldoende verdienen, er niet veel voor voelen om bijv. koelie te worden, ook al zouden zij daarmee *f* 1000 's maands kunnen verdienen. Maar daarom is hij niet *lui* te noemen! Onder de Minahassers zijn er, die het van *mandoer* tot leeraar bij het Middelbaar Onderwijs gebracht hebben, die gezagvoerder, officier, officier van gezondheid geworden zijn. Verder vindt men van Sabang tot Merauke Minahassers als onderwijzer, opnemer, mantri bij het kadaster, conducteur, klerk, Inlandsch assistent,

tolk, bij de Paketvaart en op verschillende kantoren, waar zij bekend staan om hun onkreukbare eerlijkheid in geldzaken. Spreker eindigde met een warmen heilwensch op de eensgezindheid tusschen de Nederlanders en de Minahassers.

Analphabeten. Wat er op het gebied van bevordering van het onderwijs in Indië nog te doen valt, kan blijken uit het feit, door den ambtenaar voor de volkstelling, den heer *A. Muhlenfeld*, in een artikel in *De Indiër* aangehaald: dat thans op de 1000 zielen slechts 15 volwassen personen voorkomen, die de kunst van lezen en schrijven machtig zijn. Alzoo de *Kaoem Moeda.*

WAT DE CHINEES VERTELT.

De Chineezen op het Oorlogspad. Het artikel, onder dit opschrift door den heer *Tjiptomangoen Koesoemo* geschreven in de *Indiër*, waarin dit werd voorgesteld alsof de oprichting der Centrale Chineesche Vereeniging (Tiong Hoa Tjeng Hwe), waartoe op het Chineezen Congres te Bandong besloten werd, een tijdperk van verhoogde politieke actie onder de Chineezen zou inluiden en aan het slot waarvan de schrijver den Chineezen den raad geeft in hun actie tegen de regeering met de Indo's (vereeniging *Insulinde)* en de Inlanders *(Sarikat Islam)* hand aan hand te gaan, heeft de aandacht getrokken van de *Perniagan*, welk blad geacht kan worden het lijfblad te zijn der Nederlandsch sprekende Chineezen en dat, in scherpe tegenstelling tot de andere Maleisch-Chineesche bladen slechts in zoodanige geringe mate anti-Nederlandsch is, als uit mercantiel oogpunt vereischt wordt, om niet te zeer af te steken met de door de *Sin Po* ingevoerde en meer en meer ingang vindende mode. Na het bedoelde artikel van den heer *Tjipto* in extenso te hebben overgenomen, verklaart de redactie van de *Perniagan* het in vele opzichten niet met den schrijver eens te zijn, waarop een commentaar van een drietal kolommen met een lange uitweiding van ongeveer de volgende strekking volgt: De aan de Chineezen toegeschreven grieven, door onbevoegden en geestdrijvers vaak uitgebuit en aangevuld met een aantal, dat niet als zoodanig in aanmerking komt, laten zich samenvatten en ook oplossen in deze *éêne*, n.m. de aanduiding van de Chineezen met den naam van „vreemde Oosterlingen", en de daaraan vastgeknoopte dualistische behandeling. De Chineezen zijn inderdaad Oosterlingen, evenals de Hollanders Westerlingen zijn, doch zij zijn hier (in Ned.-Indië) geen *vreemden*. In de eerste plaats niet, wijl de Chineezen sinds het jaar 461, dus lang vóór de Hollanders, dit land regelmatig bezochten en zich er vestigden. (Officieel is bijv. erkend, dat er in 1619 te Batavia 200 Chineezen woonden). In de tweede plaats niet, wijl zij sinds hunne komst als rustige burgers medewerkten aan den vooruitgang van dit land, zelfs al zou men dit laatste zoodanig willen opvatten, dat zij zich gewillig de meest buitensporige belastingen lieten opleggen, die eerst kort geleden werden afgeschaft. (De schrijver bedoelt waarschijnlijk de belastingen op Chineesche begrafenistochten, op het niet begraven binnen 2 maal 24 uren, enz.) Iemand, dien wij van geslacht op geslacht hebben leeren kennen en als vriend waardeeren, is toch geen *vreemdeling* meer. Nog grievender wordt deze aanduiding, als men bedenkt, dat de sedert kort in Ned.-Indië gevestigde Japanners, die nimmer iets voor dit land deden, op een hooger niveau zijn geplaatst. Doch zelfs als de Regeering de Chineezen met Inlanders wilde blijven gelijkstellen, dan zouden zij daar genoegen mee hebben, mits dan ook het beginsel consequent werd doorgevoerd, dus geen passenstelsel meer, geen uitsluiting van het Inlandsch grondbezit en bovenal geen hoogere belastingen. Zooals het thans is, wordt van de Europeanen en Inlanders het meest onaangename uitgezocht, vervolgens gecombineerd en ons op de schouders gelegd, zonder dat wij de voordeelen van één dier rassen genieten. Wij zijn in de positie van den vleermuis, die door den *garoed*, den koning der vogels, niet als vogel erkend wordt, omdat hij vier pooten heeft en uitstekende oorschelpen, doch die, zijn troost bij de andere dieren in het woud willende zoeken, door den leeuw wordt uitgewezen, omdat hij vliegen kan en dus niet bij de viervoetige dieren behoort. Dit is onze grief en de Centrale Chineesche Vereeniging zal naar middelen omzien, om die weggenomen te krijgen, doch in geen geval begeven wij ons daarmede „op het oorlogspad." Wij zullen ons blijven gedragen als vreedzame burgers, die oorlogsdaden, in welken vorm ook, verfoeien. De heer Tjipto wil via de Chineezen der Regeering verwijten, dat er geen voldoend aantal Hollandsch-Chineesche scholen is en dat op die scholen geen onderwijs wordt gegeven in het Chineesch. Wij begrijpen echter heel goed, dat de Regeering in deze opzichten geen blaam treft. Het absolute gebrek aan onderwijskrachten, maakt het haar onmogelijk om meer te doen dan zij reeds deed. Zij tracht thans, door Chineezen voor onderwijzer op te leiden, daarin te voorzien. Het eenige, wat wij haar zouden kunnen verwijten is, dat zij niet veel eerder in het onderwijs aan Chineezen heeft voorzien. Wat betreft het verwijt van den heer Tjipto, dat op de H. Ch. scholen geen onderwijs wordt gegeven in de taal en de geschiedenis van China, hoe zouden wij dit het Nederlandsche Gouvernement euvel kunnen duiden? Het is immers logisch, dat de Nederlanders in hun eigen kolonie hun eigen denkbeelden en taal propageeren, evenals de Chineesche Regeering voor de Chineezen een Chineesche propaganda verkiest. Denkt de heer Tjipto dan dat bijv. de Duitsche Regeering in Duitschland voor daar wonende Hollandsche kinderen speciale scholen zou willen stichten en bekostigen, waar de Nederlandsche nationale idee zou worden gepropageerd? En gesteld al eens, dat het Gouvernement zulks in Ned.-Indië zou doen ten opzichte van de Chineezen, hetgeen dan niet als plicht, doch als hooge gunst *(anoegra)* ware op te vatten, zou het dan gerechtigd zijn de daaraan verbonden hooge kosten te besteden en waar zouden de vele benoodigde sinologen vandaan moeten komen? Ten slotte heeft de heer Tjipto het over de politiek en verkondigt, dat de Chineezen niet aan politiek kunnen meedoen, als zij zich niet aansluiten bij de Inlanders.

Waarom zouden de Chineezen in Indië aan politiek doen? Wij Chineezen zijn handelaren en stellen slechts belang in handelspolitiek. Andere politiek raakt ons slechts in zoovere, dat wij van de Regeering een behandeling vragen, zooals wij verdienen. Wat betreft onze associatie met de Inlanders, welke de heer Tjipto noodig acht, wat kunnen wij daarvan verwachten? O.i. in het geheel niets. Wij zullen, zoodra zich de gelegenheid voordoet, dit punt nog uitvoerig toelichten, doch wijzen thans reeds de hand, die de heer Tjipto ons reikt, beleefd, doch beslist af.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Babylon in Frankrijk.

De Times gaf een schilderachtig verhaal van de volkeren-schakeering achter het legerfront in Frankrijk. De arbeiders, daar aan 't werk, vertegenwoordigen o.m. Egyptenaren, Tyians, Chineezen, Afghanen. Zij hebben hun kampementen tusschen de bosschen en groene weilanden van Picardië en Artois. 't Is een treffend gezicht, wanneer men bij een rit door de vreedzame dorpen plotseling stoot op een groep Punjabsche koelies, die gehurkt om een houtvuurtje zitten, of op een clubje Chineezen in blauwe of terra-cotta blouses met slappe hoeden, en de onuitwischbare glimlach op 't gele gelaat, dan wel op een troepje forsche negers of kaffers zingend terugkeerend van den arbeid; of ook, om tot een tegenstelling over te gaan, op een motorkar van 't Roodekruis, die ijlings voorbij stuift, bestuurd door een Engelsche schoone in khaki. Een cinema voor de dorpsjeugd, die er van droomen zal als zij oud geworden de herinnering verlevendigt uit den tijd dat Azië, Afrika en Australië naar Frankrijk kwamen om er met Engeland samen te werken voor één groote zaak.

Daar is een kamp van Zuid-Afrikaansche arbeiders. Er zijn Zoeloes uit Natal en Transvaal, Kaffirs uit de Kaap, ook Basoetos, Swazis en Mashona's. Zoo lang als zij onder streng toezicht zijn, is de goede verstandhouding niet moeilijk te bewaren. Zij moeten echter niet te dicht bij een Vlaamsch of Fransch dorp huizen, noch daar waar de gelegenheid gemakkelijk is om sterkendrank te bemachtigen, tegen die verleiding der beschaving zijn zij niet bestand. De zware arbeid werkt mee om hen van te groote buitensporigheden af te houden. Zij gebruiken den vrijen tijd voor 't gereed maken van 't eten, 't herstellen der kleeding, 't vertellen der landsverhalen en der ondervinding in Europa, 't zingen der liederen van thuis. Zij slapen overigens gauw en vast in hun houten hutten. Een van hun geliefskoosde verpoozingen vinden zij in de symbolieke dansen, begeleid door de muziek der trommen en strijkinstrumenten, die de van oudsher overgeleverde toonmaat nu van de tropische landen overbrengen naar de Westersche dreven.

De Z. A.er wordt meerendeels bestemd voor zwaar werk, 't maken en onderhouden van wegen, de transportarbeid. De Chinees wordt meer bestemd voor

magazijnbezigheden en werk dat inzicht en initiatief vergt.

Bij een klein deel slechts van deze mannen uit de verre landen bestaat een ietwat duidelijk begrip omtrent ,,de groote zaak'' waarom zij samen heeten te ijveren. De arbeiders schenken niet veel aandacht aan de politieke kwesties waarom 't gaat, en zij volgen zelfs meerendeels het verloop van den oorlog niet. Zij weten dat de Westersche volken bezig zijn elkander in stukken te rijten, maar als zij maar hun ration en hun loon krijgen laat dit hen vrijwel onverschillig.

Daar de eene Chinees voor ons oog niet best te onderscheiden is van den ander, bestaat altijd 't gevaar dat Ah Loeng een poging zal wagen om 't loon van Weng Chow in te palmen, als deze toevallig bij de uitbetaling niet tegenwoordig kan zijn. Dit kwam zoo vaak voor dat al met lijsten van vingerafdrukken moet worden gewerkt, onder toezicht van deskundigen.

't Is ook noodig gebleken Europ. begrippen van gezondheidsvoorzieningen, zindelijkheid en tucht ingang te doen vinden; wordt 't intieme leven er zooveel doenlijk op gericht den toestand uit 't eigen land te benaderen, voor deze factoren is hiermede moeten worden gebroken en is voor de Afrik. kraal, de Indische kampoeng, enz., enz., een vaste standaard-regeling aangenomen. Dit is niet een van de gemakkelijkste problemen geweest. Nauw verband hiermede hield de vraag welke arbeid van een Indiër, een Afrikaan, een Chinees onder 't Europ. klimaat gevergd mag worden en hoe zij te behandelen zijn in den winter. De ondervinding tot wegwijster nemende, heeft men hiervoor de gegevens gevonden, die de oorspronkelijke moeilijkheden hebben opgeheven.

Voor 't oog gaat de meeste aantrekkingskracht uit van de Indiërs, die hun schilderachtige kleederdracht hebben behouden. Als men een hoog getulbanden Afghaan ontmoet, statig wandelend door een eenzaam pad in de Fransche provincie, moet dit tot ongewone overpeinzingen aanleiding geven. Pathans arbeiden met werktuigen, die zij eenigszins linksch hanteeren, omdat zij zoo geheel anders zijn dan hun gewoon gereedschap. Mahsoeds en Waziris, die zich, op avonturen belust, beschikbaar hebben gesteld, schijnen teleurgesteld door de eentonige vreedzaamheid waarin zij buiten 't krijgsgewoel moeten leven. Ook degenen, die den Sirkar reeds als sepoys of sowars gediend hebben, zouden wellicht liever in dan achter de linie dienen. Nu doen zij indrukken op van kanonnengebulder, springende granaten, vliegmachines, e.d.m. voor wonderverhalen in later tijd.

De kleine Nagas, van Dravidisch type, zijn animisten. Zij zijn niet gebonden aan verbod van verschillende voedingsartikelen, zooals de mohamedanen en hindoes. Zij hebben een groote voorkeur voor vleesch en zijn niet kieschkeurig voor de hoedanigheid. Toen eenigen hunner een paard moesten begraven, vonden zij het miskende zuinigheid zooveel voedingswaarde onder den grond te stoppen. Zij verzochten 't liever naar hun keuken te mogen brengen. Den geneeskundigen dienst werd om een uitspraak gevraagd en deze maakte uit, dat de lucht ervan, zelfs voor een Naga-eetlust, wel wat te hoog leek.

Er is ook een groepje uit de Fyi-eilanden in Polynesië, dezen is 't minder te doen om de stoffelijke voordeelen, zij hebben 't als een eerezaak beschouwd ook hun contingent te leveren .Zij hadden verzocht om mee te strijden, maar 't werd meer verkieselijk geacht hun diensten op deze wijze te benutten. Zij zijn de aristocraten van de Stille Zuidzee, waar zij landbezitters, visschers en jagers waren.

De bonte mengeling, ook in taal en tongval, roept inderdaad de herinnering aan Babylon voor den geest.

't Is misschien wel aardig in dit verband een staaltje aan te halen van een dergelijke taalmengeling, zooals die ook in Nederlandsch Oost-Indië kan voorkomen, in niet minder afwisseling en soms toch in nog kleiner bestek. Tijdens een bezoek dat de Oostenrijksche kanonneerboot Nautulus een 30-tal jaren geleden aan Indië bracht om er de vlag weer eens te vertoonen, trof de talenhoeveelheid aan boord bij 't verblijf op de reede van Padang. De commandant, die zelf de vreemde talen goed machtig was, had vóór zijn vertrek enkele civiele en militaire autoriteiten gevraagd, met wien hij zich in 't Fransch en Duitsch onderhield, alsmede de consul van Engeland met wien hij diens taal sprak. Aan zijn bediende gaf hij bevelen in 't Italiaansch, de bemanning sprak 't patois van de Oostenrijksche kustlanden. De Chineesche kolenladers, de Maleische en Klingaleesche kooplieden mengden er de Oostersche talen tusschen, terwijl een der aanwezigen met zijn bediende Javaansch sprak. Nu behoef ik er niet bij te voegen dat de gasten daardoorheen nog Nederlandsch spraken om te bevestigen dat daar de vergelijking met Babylon met niet minder recht te pas was te brengen dan voor de toestanden achter het Fransche front.

De mislukking van 't houten schip.

Vice-admiraal Bowles heeft de bekentenis uitgesproken dat 't plan der houten schepen als een mislukking te beschouwen is. Deze uitkomst stelt generaal Goethals in 't gelijk, tegenover 't plan van Denman, dat op den aanbouw van een duizendtal houten stoomschepen was gericht. De uitvoering is om verschillende redenen onmogelijk gebleken, zoo is 't materiaal voor de helft ervan zelfs niet bijeen te brengen. De moeite is meerendeels zonder nuttig effect gebleven, Amerika zou beter geholpen zijn als zij besteed was aan den bouw van stalen schepen. Voor zoover overeenkomsten bindend zijn, zal de constructie intusschen doorgaan, maar 1918 zal niet meer dan een 250-tal h. sch. leveren, en 't is te betwijfelen of deze voor 't vervoer over den oceaan bruikbaar zullen zijn. De aanmaak van stalen schepen vraagt nu alle geestkracht.

Mevrouw Besant en Home rule voor Indië.

Mrs. Besant blijft veel aandacht trekken in haar ijveren voor Home rule voor Indië. Niettegenstaande tegenstand, ook van hen, die overigens als hare medestrijders mogen gelden, heeft zij 't voorzitterschap bekleed van 't laatste congres te Calcutta. 't Indisch nationaal congres, in hoofdzaak een Hindoe-organisatie, heeft zijn 32e jaarbijeenkomst onder belangwekkende omstandigheden gehouden. Men kent de verklaring van de Britsche regeering, waarbij geleidelijk de ontwikkeling tot zelfbestuur en zelfverantwoordelijkheid aan Indië wordt toegezegd. Mr. Montagu is er aangekomen om zich te laten voorlichten en op zijn beurt de regeering in Europa te gaan voorlichten. Onder deze omstandigheden was er iets paradoxaals in om door een Engelsche en niet door een Indiër, 't woord te laten uitspreken, waarin Home rule werd gevraagd.

Er lag iets in als een getuigenis tegen de bekwaamheid van de Indiërs om hun eigen zaak voor te brengen. Door hare keuze tot presidente van 't congres beschouwt mevr. Besant zich als ,,Indian by choice and adoption'' en zij roept ,,Bande Mataram'' als de beste. 't Congres is hierdoor echter in 't uiterste geleid, dat niet strookt met de meer gematigde gevoelens, die de Engelschen als de overheerschende in Indië beschouwen. In zijn artikel over de leiding van 't congres is the Times dan ook geenszins enthousiast. Een lange herinnering aan hetgeen vóór den oorlog in Indië voor militaire doeleinden is uitgegeven, had, meent 't blad, thans al heel weinig nut; nu een deel van Oost- en Centraal Azië in chaos is, is 't geen tijd om aan vermindering van de verdedigingsuitgaven te denken. Waar Mrs. Besant sprak over 't werk van Mr. Gokhale en zich op hem beriep als baanbreker, verzuimde zij te doen uitkomen dat hij juist een voorstander was van de politiek van geleidelijk ontwikkelen. Zijn stelsel, vrucht van langdurig denken en onderzoeken, berustte op een verruiming van het provinciaal zelfbestuur. De Times staat tegenover de overdreven eischen, die met de week groeien. In de herfst van 1916 begonnen met 't beruchte memorandum van 19 leden van de Imperial legislative council, zijn de verlangens ras toegenomen.

De Moslem leagne heeft dezelfde koers genomen; de vraag om Home rule lijkt zoo algemeen, maar men weet niet wat men hiermede feitelijk bedoelt. Te vergeefs zoekt men in de openingsrede van Mrs. Besant naar een bezonken of practisch voorstel. De Times ziet in dit drijven een afdwalen van redelijkheid en gezond verstand. Dit zal de Britsche regeering niet afbrengen van haar edelmoedige poging om gehoor te geven aan rechtmatige en billijke verwachtingen, die 't welzijn van Indië in samenwerking met Engeland in 't oog houden.

OOST- EN WEST-INDISCH LITERATUUR-OVERZICHT.

Nederlandsch-Indië Oud en Nieuw.

De Januari-afl. opent met eene levensbeschrijving van Henri Louis Charles te Mechelen, door G. P. Rouffaer. Deze merkwaardige persoonlijkheid (geb. 5 Oct. 1841 te Rembang, overl. 30 Mei 1917 te Bandoeng) heeft veel van zich doen spreken, in het bijzonder in de periode toen hij belast was met de leiding der maatregelen tot bestrijding van den opium-smokkelhandel, eerst te land en daarna ter zee. Wie in dien tijd op Java was, behoefde den naam te Mechelen slechts te noemen om dadelijk bij anderen reactie op te merken; reactie van afkeer bij niet weinigen, van zoo iets als ontzag gemengd met vrees bij de meesten, van een soort hartstochtelijke sympathie bij enkelen.

Behalve dit geestdriftig geschreven ,,In memoriam'' bevat dit Nr. nog de volgende geillustreerde opstellen. Bij de opening van het instituut voor tropische hygiëne te Amsterdam, door C. H. L. Baelde. — De Slindro- en pelog-toonladders op de viool en violoncel uitgezet en het daaraan beantwoordende muziekschrift, door Soorjo Poetro. — De Pradjnaparamita (een van Java afkomstig Hindoebeeld in 's Rijks-Museum van Oudheden te Leiden), door A. Lafeber Jr. — De vervaardiging van krissen (vervolg). — Boenga Petikan, door Dr. A. A. Fokker. — A. H. Gijsberts (oud-resident van de Wester-afd. van Borneo),† door Mr. M. C. Nijland.

Vragen des Tijds.

In de Jan.-afl. eene verhandeling van ir. E. P. Wellenstein: Het vraagstuk der Djambische aardoliën. Na uitvoerig de redenen te hebben besproken welke voor de Regeering aanleiding zijn geweest tot indiening van het wetsontwerp, regelende de oprichting van de ,,Djambi Aardolie Maatschappij'', onderwerpt de heer W. dat wetsontwerp zelf aan eene nadere critische beschouwing. Hij komt daarbij tot de conclusie dat aanneming van het ontwerp nog minder in 's lands belang kan wezen dan indertijd bekrachtiging van de in 1914 in overweging gegeven overeenkomsten met de ,,Koninklijke''.

Tijdschrift voor Geschiedenis, Land- en Volkenkunde.

Afl. 1 van den 33en jaargang van dit tijdschrift bevat een artikel over de geologische en geographische doorkruisingen van Midden-Celebes door E. C. Abendanon. Schrijver, de heer R. Schuiling volgt den heer A. (aan de hand van diens werk over zijn jongste reizen) op zijn leerzame tochten door Centraal-Celebes, en is van bewondering vervuld voor hetgeen de heer Abendanon in betrekkelijk korten tijd heeft gedaan voor de vermeerdering onzer kennis, vooral in geographisch opzicht, van een belangrijk gedeelte van Celebes. De heer Sch. eindigt: Abendanon heeft zijn naam voorgoed verbonden aan het hoogst eigenaardige en in tal van opzichten afwijkende eiland, dat zooveel wetenschappelijke problemen in zijn schoot verbergt.

De Tropische Natuur.

Inhoud der October-afl. Indische duinplanten (vervolg), door C. Backer. — De olifant (Elephas-Indicus), door A. C. T. N. — Een merkwaardige fasciatie bij Sawoe manilla (Achras Sapota L.), door v. W. — Xyris Indica L., door I. Beumée. — Een welgeslaagde list (van een Kidang), door E. Jacobson.

In deze afl. wordt voorts medegedeeld dat het vierde en laatste deel verschenen is van K. Heyne: De nuttige planten van Ned.-Indië en dat het eerste deel reeds in herdruk is.

De Economist.

De heer B. J. Haga geeft in het 15 Jan. Nr. eenige verbeteringen op zijn belangrijke verhandeling (verschenen in den vorigen jaargang) over de visscherij-industrie van Bagan Api Api (Sum. Oostk.)

Indisch Tijdschrift van het Recht.

Nos. 9—12 van deel 108 bevatten een tweetal verhandelingen van 1o. Mr. I. Cassutto over de toepassing van ons ,,helingsartikel'' (art. 27 Wetb. v. Strafr.) in de praktijk; en 2o. van Mr. P. A. F. Blom, getiteld: Overtredingen in het militaire straf en tuchtrecht en hare berechting.

De Indische Mercuur.

Inhoud van Nr. 3: De rietsapzuivering en de onderlinge fabrikatie-contrôle op Java, door W. H. Th. Harloff. — Over de biologie van Mus Concolor, door Prof. Dr. J. J. van Loghem. — Eenige gegevens over den oliepalm (Elaeis guineensis), door Prof. Dr. P. van Romburgh. — Kultuur van de ,,Litsji'', door Prof. Dr. F. A. F. C. Want. — Begrooting van Ned.-Indië voor 1918. — Algemeene Vereeniging van Rubberplanters ter Oostkust van Sumatra. — Invoer op Java en Madoera. — De overzeesche handel en de oorlog. — Kleine mededeelingen. Enz.

Tenimbersche heelmeesters.

Aan een brief van Pr. Broers zij 't volgende ontleend (Java-Post 28 Sept.)

In den tijd dat de Tenimbereezen nog snelden en er maar op inhakten, kregen velen hunner breede, diepe wonden. Was deze gescheurd, dan werd er geraspte kokosnoot met kalk heet opgedaan. De pijnlijke behandeling liet de lijder zich welgevallen, overtuigd dat er genezing op volgde. Een breed litteeken werd later zijn trots. Voor kleinere wonden als ook vischsteken gebruiken zij een zeker blad, bestrooien dit met kalk, en zout, en leggen dit op de wonde. Zelf heb ik gezien hoe spoedig de genezing daarop volgt. Was echter de wonde regelmatig, dan kwam er de Tenimbersche chirurg bij te pas. Na met kalkwater de wonde uitgewasschen te hebben, naaide hij ze dicht en gebruikte als naald een fijn geslepen varkensbeentje, soms iets anders, en voor draad de dunne vezel van den steel uit een blad, hier ,,kon'' genoemd, na dezen draad eerst door kalkwater te hebben gehaald. Een papje van kalk en kokosnoot, zooals boven, ging er op en klaar was het zaakje. Antiseptisch, naar men ziet. Niets nieuws onder de zon.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

In afl. 42 o. m. Atjehers (vervolg). — Een wandeling langs de buitenwijken der oude stad Batavia [1], door M. J. van Deventer, (met ill.) — Iets over planten en oogsten op Java, door Walbeehm. — Uit de thee.

Indisch Militair Tijdschrift.

Afl. 8 van jaarg. 1917 bevat o.a.: De bevoegdheid der Indische Regeering om Nederlandsch-Indië, geheel of gedeeltelijk, in staat van oorlog of beleg te verklaren en de gevolgen die hieruit voortvloeien, door J .J. van de Berge. — Critische beschouwingen naar aanleiding van Blad I der Legenda voor de N. I. topogr. kaarten (slot), door J. van Roon. — Geneeskundige oefening op de kaart, door J. B. de Bats. — Bamboesleeptandoe voor afvoer van gewonden, door W. P. L. Ouwerkerk.

In afl. 9: De gelijktijdige opleiding van onze Infanterie tegen den B. V. en den I. V. dient te worden gestaakt, door N. X. — Een en ander over recruten en hunne opleiding, door L. — Indië weerbaar, door Mars. — Iets over het tractement en de V. S. van den minderen militair in Atjeh en onderhoorigheden, door Jhr. O. van der Wijck.

Teysmannia.

Inhoud van afl. 5. van jaarg. 1917: Een en ander over de wetenschappelijke namen der pianten, door J. Boldingh, met naschrift van W. G. B. — Iets over de teelt van artsenijgewassen, door W. G. Boorsma. — Boekbespreking.

Afl. 6: Van Plantentuin naar den Volksraad (met portret van Dr. J. C. Koningsberger). — Javaansche voedergrassen, door C. A. Backer (vervolg). — De bruine wortelschimmel Hymenochaete noxia, door Dr. C. J. J. van Hall. — Een op Java nog weinig bekende vruchtboom, Bellucia Axinanthera Triana. — Jacaranda ovalifolia R. Br. — Boekbespreking. — Sprokkelingen op landbouwgebied.

Het Nederlandsche Zeewezen.

Het Nr. van 16 dezer bevat het 11e vervolg van A. F. H. Dalhuisen's geïllustreerde beschrijving van de exploratie van Noord-Nieuw-Guinee en van de Duitsch-Nederlandsche grensexpeditie in de jaren 1909 tot en met 1911. Hiermede heeft de schr. zijn interessante beschouwingen beeindigd. Een andere maal zal hij een en ander mededeelen over de leefwijze enz. der ontmoete Papoea-stammen.

1) Men zie ook een geïllustreerd artikel in No. 42 van De Reflector, getiteld: De tijgersgracht te Batavia.

Boschbouwkundig Tijdschrift Tectona.

De rubriek Oorspronkelijke verhandelingen van de Oct.-afl. bevat: Proeve eener bedrijfsregeling voor een tropisch gebergte-wildhoutbosch, door Dr. M. ten Oever. — Schattingswerkzaamheden bij de boschinrichting. — In „referaten en vertalingen'' o.m.: Rapport van de commissie van het Ned. Instituut van Landbouwkundigen inzake het Landbouwkundig Hooger Onderwijs. — Een en ander over de houtexploitatie in Palembang.

Weekblad voor Indië.

Met de jongste Ind. Mail werden de Nrs. 24-27 van dit weekblad ontvangen. Van de daarin behandelde onderwerpen worde genoemd: Het zilveren jubileum van pastoor Fleerakkers. — Het feest van Pa van der Steur (No. 24) — Een en ander over den ontwikkelingsgang van de vrouw in Indië. — De nieuwe Gouverneur van Sumatra's Oostkust (H. J. Grijzen). — De Ministers van Koloniën in honderd jaren (No. 25). — De voormannen van de Indische beweging. I. Tjipto Mangoen Koesoemo (No. 26). — Chineesche feesten (No. 27).

Koloniale Studiën.

Het Augustus-Nr. van dit twee-maandelijksch periodiek heeft den volgenden inhoud:

De Minahassa en het Nederlandsche Zendeling-Genootschap (gesticht) 1797, door Dr. J. W. Gunning. — Verouderde opvattingen, door Mr. J. Gerritzen. — Indië's positie in de wereldhuishouding, door W. Freundlich. — Het woningvraagstuk en de pestbestrijding. — Immigratie voor de Buitenbezittingen, door A. J. Koens. — Staats- of particulier bedrijf, door J. Admiraal. — Het jaarverslag van de Javasche Bank over 1916—1917, door E. Helfferich.

De Taak. Algemeen Indisch Weekblad.

Door tusschenkomst van de firma M. Nijhoff ontvingen we de eerste 4 Nrs. van het nieuwe Indische weekblad met bovengenoemden titel.

Het eerste Nr. (van 4 Aug. 1917) bevat de namen der redacteuren en een uiteenzetting van hetgeen met de oprichting wordt beoogd. Verder o.m. het portret van Mr. C. Th. van Deventer, met bijschrift door D. de Jongh Wzn. — Een artikeltje over kunst in Indië. — Een bijdrage van Mr. H. 's Jacob: Wat zeggen ons de onlusten in de Buitenbezittingen. — Van Daha: De Javaansche taal bij het Inlandsch onderwijs. Enz.

De Nos. 2—4 bevatten eveneens verschillende bijdragen over allerlei (doch meest politieke) onderwerpen, benevens een losse plaat.

Leeszaal Heulstraat 17.

Opgave van dagbladen en tijdschriften, ter lezing liggend in de leeszaal van het Hoofdbestuur van „Oost en West'', Heulstraat 17, Den Haag, welke dagelijks, Zon- en feestdagen uitgezonderd, geopend is van 's morgens 9—6 uur 's namiddags:

De Planter, De West, Suriname, De Surinaamsche Bode, Sumatrapost, Sumatrabode, De Padanger, De Sumatra Courant, Javabode, Bat. Niewsblad, Soer. Handelsblad, Nieuwe Soer. Courant, Deli Courant, Atjeh's Nieuws- en Advertentieblad, Preangerbode, Javasche Courant, De Locomotief, De Banier, Het Witte Kruisblad, De Nieuwe Vorstenlanden, De Hofstad, enz., benevens 20 diverse Maleische bladen en tijdschriften en tal van Brochures, Jaarverslagen, enz.

Verscheidene periodieken, waaronder:

Hou en trou, Vrede door Recht, De Stem van Indië, Tijdschrift voor economische geographie, Nederl. Zendeling-Genootschap, Indisch Genootschap, Weekblad voor den handeldrijvenden en industrieëlen middenstand, Financieel Nieuws- en Uitlotingsblad, Exportblad, Indië, Ons Land, Ned.-Indië Oud en Nieuw.

Mededeelingen.

Van de Afdeeling Nijmegen:

LEZING met lichtbeelden en demonstratie-materiaal, te houden door Mevrouw *D. Raedt van Oldenbarnevelt*, in de Boven-Foyer van het Concertgebouw *„De Vereeniging''* op *Vrijdag 25 Januari 1918* des avonds *half 8*.

Onderwerp: **De residentie en het eiland Ambon.**

—o—

Van de Afdeeling Amsterdam:

LEZING met lichtbeelden van mejuffrouw A. de Wit op *Vrijdag 1 Februari 1918*, in het *American Hotel* (ingang Marnixstraat) te Amsterdam. Aanvang 8 uur.

Onderwerp: **„Soemba.''**

—o—

Van de Redactie-Commissie:

Bioscoop-lezing over Bali en Baliërs.

Den 8en Februari e.k. zal voor de *Nederlandsche Reisvereeniging* in het gebouw de *Ruiterstraat 67, Den Haag*, over bovengenoemd onderwerp een filmlezing worden gehouden door den heer *W. J. Giel*, die alleen toegankelijk is voor leden en introducees. Na 1 Februari zal in dit blad worden medegedeeld of er nog plaatsen voor geintroduceerden verkrijgbaar zijn, terwijl tot dien datum alleen de leden van bedoelde vereeniging kaarten kunnen bekomen bij den heer J. G. Boosman, Weimarstraat 284, à *f* 0.45 per plaats.

* * *

Tentoonstelling van Ind. Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Op *Vrijdag 1 Febr.* a.s. van 2—4 uur nam. en op *Zaterdag* en *Zondag 2 en 3 Febr.* zal in de Tuinzaal van *Ons Huis*, Prinsegracht 77, Den Haag, eene TENTOONSTELLING gehouden worden van Kunstnijverheid-artikelen, als huisvlijt, vervaardigd door de inboorlingen van Ned.-Oost en West-Indië.

Op *Vrijdag 1 Febr.* des avonds ten 8 ure zal in dezelfde zaal een en ander ook met behulp van lantaarnplaten toegelicht worden door Mevr. G. van Beresteyn-Tromp, presidente van „Boeatan''.

Ook niet-leden der Toynbee-Vereeniging hebben tegen een geringe entree toegang tot deze tentoonstelling en voordracht.

Ingezonden.

Verzoek om inlichting.

Ik meen in 1906 of '07 is er met den zetel Batavia opgericht een Bond van Ambtenaren, die in 1910 of '11 weer te niet is gegaan. De voorman of een der voormannen daarvan was Mr. Dr. Schuurmann, terwijl de tegenwoordige hoofdinspecteur der S.S. Daume er lid of zelfs bestuurslid van geweest is. Zij beoogde uitsluitend of onder meer het verkrijgen van eene regeling der Rechtspositie van Ambtenaren en had ook een orgaan, dat van 1907 tot 1911 verschenen is, en ik meen, vooral van die regeling werk maakte. Of dit een en ander nu is uitgegaan van die Vereeniging zelve, dan wel of zij werkzaam was als eene soort Indische afdeeling der Nederlandsche Vereeniging, die toen met ± 40.000 leden ditzelfde doel beoogde en nastreefde, is mij niet bekend. In elk geval moet men de volharding dier Nederlandsche Vereeniging bewonderen, volharding die eindelijk, eindelijk is beloond geworden. Waarmee? „Natuurlijk met eene wettelijke regeling van rechtstoestand etc.,'' zou men zoo zeggen; als welverdiend loon voor wachtensarbeid en geduldsbetoon. Wel neen; na 15 à 18 jaar gewurm, vereenigingsleven en streven heeft men bereikt, dat in Augustus of September '17 eene Staatscommissie ten onzent is geïnstalleerd, om aan de Regeering voorstellen te doen en min of meer omstandig bericht te geven over deze materie, die zou geregeld worden o. m. na kennisneming van de regelingen van Saksen, het Duitsche Rijk, de Donaumonarchie e. a., waarvan die van laatstbedoeld rijk van 1912 de jongste is, onder den naam van „Dienstprogmatik für Beamte''.

Naar vernomen, zijn er door de Vereeniging van bestuursambtenaren in Nederland naar aanleiding van de installeering dezer Staatscommissie stappen gedaan, om voor *alle* categorieën van Landsdienaren in Oost-Indië, dus niet voor de bestuursambtenaren alleen, ook zoodanige regeling op zijn minst in overweging te nemen; men is dus niet onbescheiden geweest.

Het is naar aanleiding daarvan, dat ik aan de lezers van dit Weekblad de vraag richt of er iemand is, die mij op grond van de bovengeschetste uit het geheugen gedane mededeelingen, die dus geene aanspraak op juistheid maken, meer preciezere mededeelingen kan doen, en nog liever, mij van het genoemde Tijdschrift eenige nummers in leen zou willen afstaan.

Alvorens ik tot dezen stap, deze „vlucht in de openbaarheid'' overging, heb ik links en rechts gevraagd en gezocht, bij Indisch-Gasten en Europeesche Nederlanders, in Regeerings-almanakken en catalogi, maar overal ontmoette ik nevel en duisternis. Hem of haar, die mij de gewenschte inlichtingen door tusschenkomst van het „K. W.'' kan verstrekken, zij bij voorbaat mijn dank uitgesproken.

S.

Vereeniging OOST en WEST.
Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Dame als Lectrice of Dame van gezelschap.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Handwerklessen.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Kopiëer- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Ieplaan 11.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs enz.

☞ Indische Dienstboden kunnen zich aangeven in **Laan van Meerdervoort 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Javaansch. — Maleisch. — Madoereesch.
S. TAGOR, Inl. Veearts. Burg. Reigersstr. 51bis, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
IBRAHIM GELAR DATOEK TAN MALAKA, Korte Singel 36, Bussum. — Maleisch. (Nadere informaties Ned.-Ind. Onderwijs- en Studiekas, Rokin 84, Amsterdam).
MAS SAMSI, Leeraar Mal. taal aan de Handelsschool te Rotterdam, Schietbaanlaan 19, Rotterdam — Javaansch. — Maleisch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, Heulstraat 17, Den Haag zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.**
door J. H. en H. B.
Prijs: 1 exemplaar **f 0.10.** 50 ex. **f 2.80.**
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 2.20** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

b. Onze Oost II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven.**
door T. J. BEZEMER.
Prijs: 1 exemplaar **5 cent.** 50 ex. **f 2.—**;
voor Departementen en Leden der „Maatschappij tot Nut van het Algemeen" **f 1.55** per 50 ex., plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. Onze West: **De Kolonie Suriname,** door REMAN IRÜS (FRED. OUDSCHANS DENTZ);
II. **De Kolonie Curaçao,** door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao. Prijs per exemplaar **f 0.25** en f 0.03 frankeerkosten

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen; Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.15** per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** 2e verb. druk.
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** 2e verb. druk.
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.